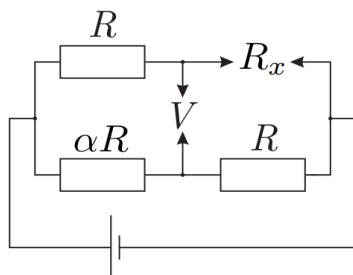

ФИЗИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОЛИМПИАДА, 2021

10 сынып, тәжірибелік сайыс (15 ұнай)

Құралдар мен жабдықтар: «Қара жәшік», вольтметр, 510 Ом, 1 кОм және 3 кОм кедергілері белгілі резисторлар, қысқыштар «крокодил».

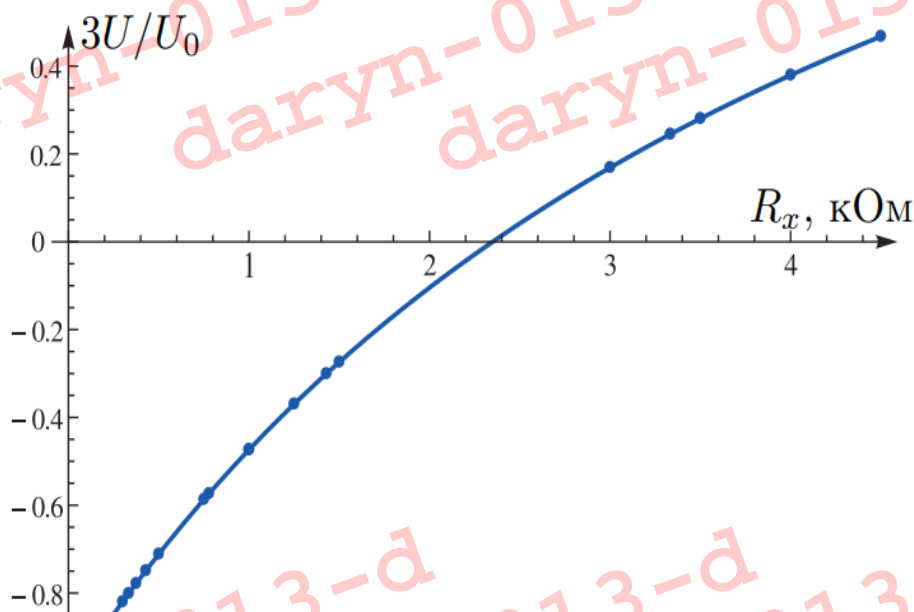
Қара жәшіктің ішінде тұрақты кернеу көзі бар электрлік сұлба бар (1-сурет). Сұлбада V деп көрсетілген түйінге вольтметр қосылған. Егер R_x түйіндерін ажыратылған күйде қалдыратын болсақ, вольтметр $U_1 = 54$ В кернеу мәнін көрсеткен. Егер түйіндерді қысқаша тұйықтасақ, онда вольтметр $U_2 = 18$ В кернеу мәнін көрсетеді. Кернеу көзі мен вольтметрді идеал деп есептеуге болады.

1-сурет

1. Қорек көзінің U_0 кернеу мәнін және α коэффициент анықтаңыз.

$U(R_x)$ тәуелділігін зерттеу үшін R_x көпіріне берілген резисторларды өзара әр түрлі жалғап, қосып отырамыз да, вольтметрдің көрсеткіштерін жазып алып отырамыз. Нәтижесінде 2-суретте келтірілген $U(R_x)$ графигін аламыз.

2-сурет

2. Жоғарыда келтірілген тәуелділік сызықтық болатындай координаттарда график тұрғызыңыз.

3. Алынған графиктің көмегімен көпір балансты болатын R_{x0} кедергісін және қара жәшіктің ішіндегі R кедергісін анықтаңыз.

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ ОЛИМПИАДА ПО ФИЗИКЕ, 2021

10 класс, экспериментальный тур (15 баллов)

Приборы и оборудование: «Черный ящик», вольтметр, резисторы известного сопротивления 510 Ом, 1 кОм и 3 кОм, зажимы «крокодил».

В черном ящике имеется электрическая схема с источником постоянного напряжения (рис. 1). К выводам, показанным на схеме как V , подключен вольтметр. Если выводы R_x оставить разомкнутыми, вольтметр показывает падение напряжения $U_1 = 54$ В. Если теперь выводы замкнуть накоротко, то вольтметр покажет напряжение $U_2 = 18$ В. Источник и вольтметр можно считать идеальными.

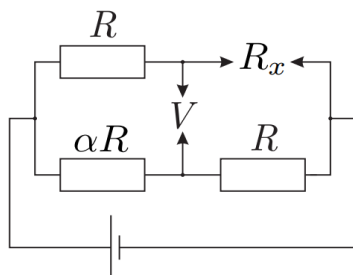

Рисунок 1.

1. Определите напряжение на источнике U_0 и коэффициент α .

Для исследования зависимости $U(R_x)$ подключаем к мосту R_x имеющиеся резисторы, по-разному соединенные между собой, и записываем показания вольтметра. В результате получаем график $U(R_x)$, показанный на рисунке 2.

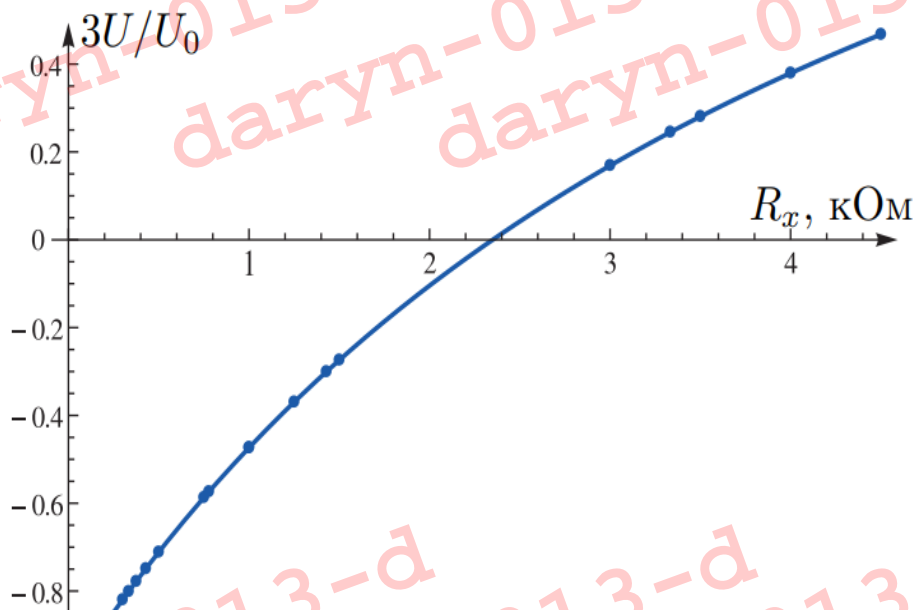

Рисунок 2.

2. Постройте график в координатах, в которых представленная выше зависимость будет линейной.

3. С помощью полученного графика определите сопротивление R_{x0} , при котором мост оказывается сбалансированным, и сопротивление R внутри черного ящика.

Продолжительность тура 2 часа.